

ЮРІЙ ВИННИЧУК

НІЧНИЙ РЕПОРТЕР

Харків
«ФОЛІО»
2019

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ДЕНЬ ПЕРШИЙ
Четвер
22 вересня 1938 року

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

1

Сльотавий, хоч і теплий, вересневий день, у вікні пливе ліс, потім — розлогі пасовиська, біля потоків білють гуси, в очеретах рачкують хлопчаки, намацуючи рибу, — пейзаж простий до нудоти, але й так нема що робити, бо газету, яку прихопив зі собою в потяг, я вже проглянув. Доводиться дивитися у вікно, а щойно відведу погляд, очі мої виловлюють навпроти старушенцію в усьому чорному, ще й у чорній хустині, може, вона на похорон чи з похорону, її вуста міцно стулені, погляд відсутній, вона вся заглиблена в себе. Поруч з нею мандрівний купчик з валізою, набитою всіляким крамом, точніше непотребом, з яким він ходить від дверей до дверей і меле весь час один і той самий текст, бо ні на що інше не здатен, а потім, повернувшись додому, виправдовується перед дружиною за те, що знову пролетів, більше витратив на дорогу, аніж заробив. Біля мене вместилася груба молодиця з широкими клубами і великим бюстом, вона куняє і важко посапує, наче ковальський міх, її сапання мене розморює, і хочеться теж заплющитися й не думати ні про що. Час від часу вона спохоплюється, полохко роззирається, навіть поправляє довгу спідницю і знову ховається у свою мушлю. Купчик питає дозволу взяти газету, прошу дуже, кажу я і подаю йому, він втелюшується в першу сторінку і скрушно хитає головою — новини не віщують нічого доброго, це справді так.

— «22 вересня 1938 року. Італійці продовжують воювати в Ефіопії, — читає він навщось упівголоса. — Ефіопські партизанські загони сковують значні сили італійської армії. Імператор Хайле Селасіє, який змушений був покинути батьківщину, виступив з промовою у Женеві». Це добре, це добре, — хитає він головою, — що вони сковують італійську армію. Гітлер не може нею скористатися на повну силу. «На Яблоновських, в дільниці Львова, густо заселеній німцями, з'ява на вулиці молодика, вбраного в короткі штани і білі панчохи до колін, викликала сенсацію». Ага, — піднімає він пальця вгору, — і до нас уже прийшла гітлерівська мода. Скоро цих молодиків стане значно більше, мода заразлива... Е-е... «В Народному домі відбулося українське віче на підтримку автономії Закарпатської України». Чи ти ба, — обурюється він, — автономії їм заманулося. Чого доброго і тут забagnуть автономії. Ви чули? Того Бандеру знову намагалися визволити. Але поліція не спить, не. «Змову викрито!» Але є й добрі новини: «В Академії Гандлю Закордонного побито шість жидів, в Університеті — двох». Давно пора показати їм їхнє місце. Ви чули, що є державний план переселення всіх жидів до Уганди? Чудова ідея!

Не відчувши від жодного з присутніх ні відповіді, ні схвалення його глибокодумних роздумів, він рішучим рухом складає газету і кладе на столик. Настає нарешті тиша.

Уганда! Так, так, модна останнім часом тема. Всі деталі майбутнього переселення обговорюються дуже поважно, наша газета теж про це писала, а я навіть брав інтерв'ю в цадика, який обурювався цими чутками і заперечував, що євреї тільки й чекають, щоб виїхати до Уганди.

Моя мандрівка до Станиславова така ж несподівана, як і таємнича, ще вчора я поняття не мав про те, що почув сьо-

годні вранці. А все почалося з дзвінка і чийогось скрадливо-го шепоту, який поцікавився, чи не хотів би я довідатися про те, яким чином виросла кар'єра Томашевича, як він збагатився, а тепер став найвірогіднішим претендентом на посаду президента міста. Ну, якщо чесно, мені начхати на усіх цих томахевичів, які, як квіточки з лайна, раптом розцвіли буйним цвітом, бо запах лайна з них і так не вивітрився, але після того, як редактор узяв мене за груди і струснув, а в голові моїй задзенькотіли усі ті пляшки, які я випорожнив за останній місяць, коли перебував у невагомому стані, я змушений був отямитися. Інакше б мене знову викинули з газети. Я конче мусив нарешті щось розкопати й написати таке, що викликало б свіжий інтерес до газети. Недарма ж мене прозвали «нічним репортером», бо власне я найбільше й тинявся по різних зачучверілих кнайпах і мордовнях¹, по підпільних казинох, спелюнках² і борделях, діставав по писку, а то й майхром³ по животу, падав обриганий у рівчак, бо, окрім як нахлятися з тими, хто хляв, іншого способу добути щось цікаве чи сенсаційне не було. Звісно, щоб вони не мали жодних підозр щодо мене, я не повинен був від них відрізнятися, мусив говорити їхньою мовою, пити те, що й вони, лаятися, як вони, і реготати, як вони, вгощати в кнайпах повій, дозволяти їм гладити себе по голові, і не лише по голові, цілувати мене у вуха і шию, мусив курити опіум в борделі, щоб і там щось вициганити для себе корисне, а потім, щоб те все не вивітрилося, виходив до дерев'яного кльозету на дворі і при тьмяному світлі жарівки занотовував ключові слова, сенс яких ніхто окрім мене не второпав би. А поволі вже так втягнувся, що не

¹ *Мордовня* — шинок, в якому часто б'ються.

² *Спелюнка* — злочинський притон.

³ *Майхер* — ніж.

треба було мені й компанії. Я сам собі став компанією — і це було найгірше.

Та ось я таки отямився. Я сів перед дзеркалом, подивився на своє неголене обличчя тридцятишестирічного чоловіка, який нічого путнього в своєму житті не добився, але знайшов на свою сраку безліч проблем і набив стільки гудзів за короткий час, що іншому й за все життя стільки не набити, подивився і важко зітхнув: «Марку, ти мусиш виборсатися з тої трясовини, в яку сам себе затягнув. Мусиш!»

Якраз напередодні редактор заповів усім готувати матеріали до виборів і копати якомога глибше, і то про всіх, незалежно від симпатій. При цьому він зі співчуттям поглянув на мою втомлену життям мармизу, бо досі я до політики не пхався. Моя сфера зацікавлень зводилася до клієнтів з-під темної зірки, мені з ними було легко, я серед них був своїм, і навіть, коли мене били по писку, то наступного дня ставили цьмагу¹, обнімали і казали: «Ти тіко, Мацьку, не гнівайся! Йо?» Та йо, йо, бо чого би не йо?

Ну, і так ся стало, що Томашевич мене враз зацікавив, хоча якби не той дзвінок, то гудзик би він мене обходив. Хоча його стрімкий злет не одного журналіста дивував і змушував розгадувати цю загадку, але без успіху. Невідомий запропонував зустрітися в Єзуїтському парку². Я мав прогулюватися, а він до мене, мовляв, підійде. Файно є. Я поголився, попшикався одеколоном, якого ще зосталося трохи на дні, вбрав чисту, хоч і недбало напрасовану голубу сорочку, поверх неї — темно-синю маринарку, напуцував свої чорні штиблети і знову поглянув у дзеркало. Хе! На мене дивився дуже пристойний чоловік, який завше мав шалений успіх в жінок, допоки не

¹ Цьмага, гара — горілка.

² Єзуїтський парк — парк І. Франка.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
ДЕНЬ ПЕРШИЙ	
Четвер	
22 вересня 1938 року	5
ДЕНЬ ДРУГИЙ	
П'ятниця	
23 вересня 1938 року	49
ДЕНЬ ТРЕТІЙ	
Субота	
24 вересня 1938 року	101
ДЕНЬ ЧЕТВЕРТИЙ	
Неділя	
25 вересня 1938 року	153
ДЕНЬ П'ЯТИЙ	
Понеділок	
26 вересня 1938 року	231
<i>Епілог</i>	233